

MANIFEST ZA VODU

Čuvari rijeka
za očuvanje i odbranu voda Bosne i Hercegovine

Klimatska kriza u svijetu

Vode je na svijetu sve manje.

Vodeni tokovi i izvorišta pitke vode direktno su ugroženi klimatskom krizom. Krizu uzrokuju politika nekontrolisanog ekonomskog rasta i bjesomučna eksploatacija prirode radi profita. Čovječanstvo se zbog toga suočava s dugotrajnim sušama, a narednih decenija neki krajevi svijeta neće imati vode ni za osnovne potrebe.

Vode Balkana u opasnosti

Vode Balkana ubrzano postaju plijen domaćih tajkuna, stranih profitera i njihovih zaštitnika u vlasti.

**Ako ne odbranimo i trajno ne zaštitimo naše divlje rijeke i bujna vrela,
mi ćemo biti posljednje generacije koje ih pamte.**

Izvori i vodeni tokovi, riječne obale, klisure i kanjoni jedinstvena su prirodna dragocjenost i zajedničko prirodno dobro. To vodeno bogatstvo je životno važno ne samo za opstanak ljudskih zajednica i njihov održiv i odgovoran razvoj, nego i za opstanak čitavog živog svijeta.

Vode su ne samo jedan od najvažnijih, nego i jedan od najosjetljivijih prirodnih resursa. Već je jasno da će klimatska kriza naškoditi i njima. Efekti klimatske krize uveliko se osjećaju i u Bosni i Hercegovini (BiH). Naši su ekosistemi ozbiljno ugroženi: po vitalnosti već godinama među najranjivijima u svijetu.

Umjesto da zaštititi naše vode, država razvija i podstiče ekonomiju zasnovanu na bogaćenju pojedinaca u kojoj se našom vodom trguje, naša voda neograničeno eksploatiše i ubrzano zagađuje.

Naše vode na udaru privatnih interesa

U zemljama Zapadnog Balkana, pa tako i BiH, korištenje vodnih resursa za proizvodnju električne energije ne služi opštem interesu, nego interesima pojedinaca.

Divlje rijeke u našem dijelu svijeta suočavaju se s uništenjem i nestankom usljed ljudskog djelovanja. Jedna od najvećih prijetnji vodama: izgradnja hidroelektrana. U širem regionu planira se ili gradi više od 3.000 hidroenergetskih postrojenja, a samo u BiH preko 450! I to uglavnom na nedirnutim i kristalno čistim vodenim tokovima.

Planovi za korištenje vodnih resursa BiH, a naročito koncesije za male hidroelektrane, donose se uz potpuno zanemarivanje stavova zajednica kojima je ta voda osnovni preduslov opstanka i razvoja.

Uz rijeke niču ugostiteljski objekti, luksuzne vile, vikendice i turistička naselja iz kojih se otpadne vode izljevaju direktno u riječne tokove.

Industrijski pogoni nekontrolisano i nekažnjeno ispuštaju otpadne vode u naše rijeke.

Vodozaštitne zone postaju građevinski placevi za stambene i poslovne objekte čije otpadne vode truju podzemna vrela i vodozahvate naših naselja.

Vlasti daju koncesije privatnim biznisima koji naše vode crpe bez adekvatne naknade i bez ikakve kontrole. Nekontrolisano crpljenje će u godinama predstojećih suša trajno ugroziti vodosnabdijevanje stanovništva.

Naša generacijska dužnost: odbraniti vode radi opstanka života.

U okolnostima društvene nejednakosti i nepravde, klimatske krize i sve većeg rizika od globalnih smrtonosnih zaraza, apsolutni prioritet društva i države moraju biti opstanak i uravnotežen razvoj ljudskih zajednica i živog svijeta.

Mi, čuvari bosanskohercegovačkih rijeka zajedno s progresivnim snagama diljem svijeta prihvatamo dužnost brige za planetu i princip klimatske pravde kao jedini pravi odgovor na klimatsku krizu.

U odbrani ljudi i čitavog živog svijeta u našem dijelu svijeta neizostavni koraci su:

Ustavna zaštita vode, vodenih tokova i izvorišta na svim nivoima u BiH.

Ustavna zaštita prava na pitku vodu na svim nivoima u BiH.

Direktna kontrola zajednica, a ne stranaka i privatnika, nad vodom i vodosnabdijevanjem.

-
- ~ Ustavi se moraju dopuniti odredbom o strogoj zaštiti vode i pitke vode. Odredbom kojom će se onemogućiti bilo kakva privatizacija vodnih resursa i vodoopskrbe, a stanovništvu garantovati pravo na pitku vodu kao temeljno ljudsko pravo.
 - ~ Institucije države na svim nivoima moraju usvojiti zabranu gradnje malih hidroelektrana, i tu zabranu provesti djelotvorno i dosljedno, uz rigoroznu reviziju svih izdatih koncesija i dozvola.
 - ~ Institucije države na svim nivoima moraju provesti postojeću zakonsku zabranu gradnje u blizini izvorišta, vodozahvata i vodenih tokova.
 - ~ Institucije države na svim nivoima moraju strogo zabraniti svaki vid zagađenja vodotokova i izvorišta, te zabranu djelotvorno i rigorozno provoditi.
 - ~ Institucije države moraju lokalnim zajednicama i ljudima koji ih čine vratiti direktnu kontrolu nad vodom i vodosnabdijevanjem. Stranački klanovi i birokratija ne smiju imati moć odlučivanja o ovom zajedničkom dobru.

A dotad, stavlja se na znanje svim vlastima i svim pretendentima na vlast:

Gotovo je s bogaćenjem pojedinaca na račun naše vode i našeg opstanka.

**Mi preuzimamo istorijsku odgovornost i dužnost
da sačuvamo našu vodu.**

**Kao i dosad, hrabro ćemo čuvati i požrtvovano braniti naše rijeke,
i sve vode odbraniti od svakoga ko na njih nasrne.**

Potpisnici Manifesta se obavezuju na uzajamno pomaganje u borbi za očuvanje vode, rijeka i životne sredine, kao i pružanje bezrezervne i solidarne podrške svima koji se bore za očuvanje vode, rijeka i životne sredine.

Čuvari rijeka

U oktobru, 2020. godine

POTPISNICI (abecednim redom):

Bjelava, Foča

Alternativa, Kakanj

Eko akcija, Sarajevo

Eko "Bistro", Kruščica, Vitez

Eko centar, Čajniče

Eko Centar, Višegrad

Eko element, Bugojno

Eko forum, Zenica

Eko Gotuša, Fojnica

Eko put, Bijeljina

Fondacija za društvene promjene - ACT,
Sarajevo

LD Sokolina, Kladanj

Lir Evolucija, Banjaluka

Majski cvijet, Buna, Mostar

MZ Kruščica, Vitez

Pusti me da tečem, Konjic

SEK Lepenica, Kiseljak

Spasimo Drinu, Goražde

U.S.R. Bioštica, Sokolac

Vaš Vareš, Vareš

Za Doljanku, Jablanica